

p.6

Wir Schaffen das...

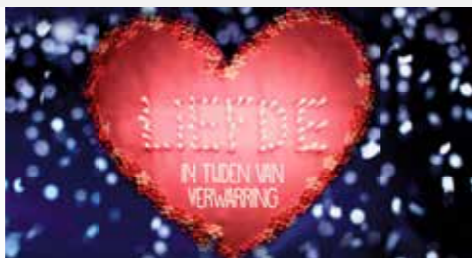
Hoe de Duitse kerk ons voorgaat in het gebed

'Een gebaar van verzoening na 500 jaar Reformatie.'

p.12

Liefde in tijden van verwarring

Tv-programma's tegen de angst

'Hoe levensbeschouwelijke programma's kunnen bijdragen aan verbondenheid in onze samenleving.'

p.18

Constructieve journalistiek

Verbindende berichtgeving

'Zuur geboren journalisten moeten gauw wat anders gaan doen.'**En verder:****Column**

Verkeerd verbonden?..... 3

Verbinding in het onderwijs

Prachtig vak 4

Perfectionisme als hindernis

Oude angsten overwinnen 8

De vredegroet

Verbindt ons, maar met wie? 10

Echte ontmoetingen

Bruggen slaan in het ziekenhuis 16

Iedere ketter heeft z'n letter

Verbindend bijbellezen? 20

Primeur: Een kerstrecept

Kerstcake à la Marieke's moeder 22

Service

Berichten, agenda en colofon 23

De Achterkant

Praat me er niet van! 24

Verbinding?**Redactioneel**

Er zijn woorden die als gewoon gebruikswoord door de tijd gaan, maar dan opeens een meerwaarde of een andere betekenis krijgen toegevoegd. Verbinding is zo'n woord. Voorbij het 'ik verbind u door' uit het tijdperk dat we nog niet over ieders 06 beschikten en meer dan de weg van A naar B valt het woord verbinding nu vaak in een betoog van hoe we ons als beter mens kunnen ontwikkelen door ons te committeren met iets of iemand anders. Het is een doewoord met een groot gevoel erbij. We moeten ons verbinden met onze leefomgeving, met de natuur en haar lokale producten, met onze medemens, en natuurlijk mag ook de verbinding met ons eigen ik niet ontbreken.

Er zijn mensen bij wie spontaan het glazuur van de tanden springt bij het horen van dit soort verbinden. Die ergeren zich aan het naar hun idee doorgeschoten innerlijke belevingsgevoel. Want is het niet een van de typisch menselijke basisvoorwaarden om in relatie tot onze omgeving te bestaan en doen we dat niet voortdurend? Of zijn we toch teveel individualistisch geraakt, teveel alles in eigen hand

denken te kunnen hebben en te overtuigd van ons eigen gelijk?

Leven in verbinding doet realiseren dat je voor veel afhankelijk bent van iemand, van iets. Dat zij voorwaarden zijn voor jouw leven. En dat jij ertoe doet voor die ander en dat andere. Het is niet vreemd dat we in tijden van bezinning en wie weet ook actuele ontredding dat verbinden benadrukken. Zo ook in deze 'kerst'Oud-Katholiek, waarin we een handreiking bieden voor zinvolle gesprekken tijdens het kerstdiner, dé gelegenheid om met familie en vrienden wat dichterbij elkaar te komen. Op een extra middenvel in dit blad worden u allerlei gespreksonderwerpen aangereikt: leg de kaarten op tafel, zo tussen de gangen door of in de nazit, en bevrage elkaar. Gewoon doen! In de artikelen leest u over hoe verbinding gezocht wordt in gezond en ziek, in de oecumene, de media, in Bijbellezen, coaching, het onderwijs en in de kerk. En blijft u het woord te erg vinden, synoniemen genoeg. We wensen u oprecht een goede tijd toe, met verrassende en zinnige ontmoetingen.

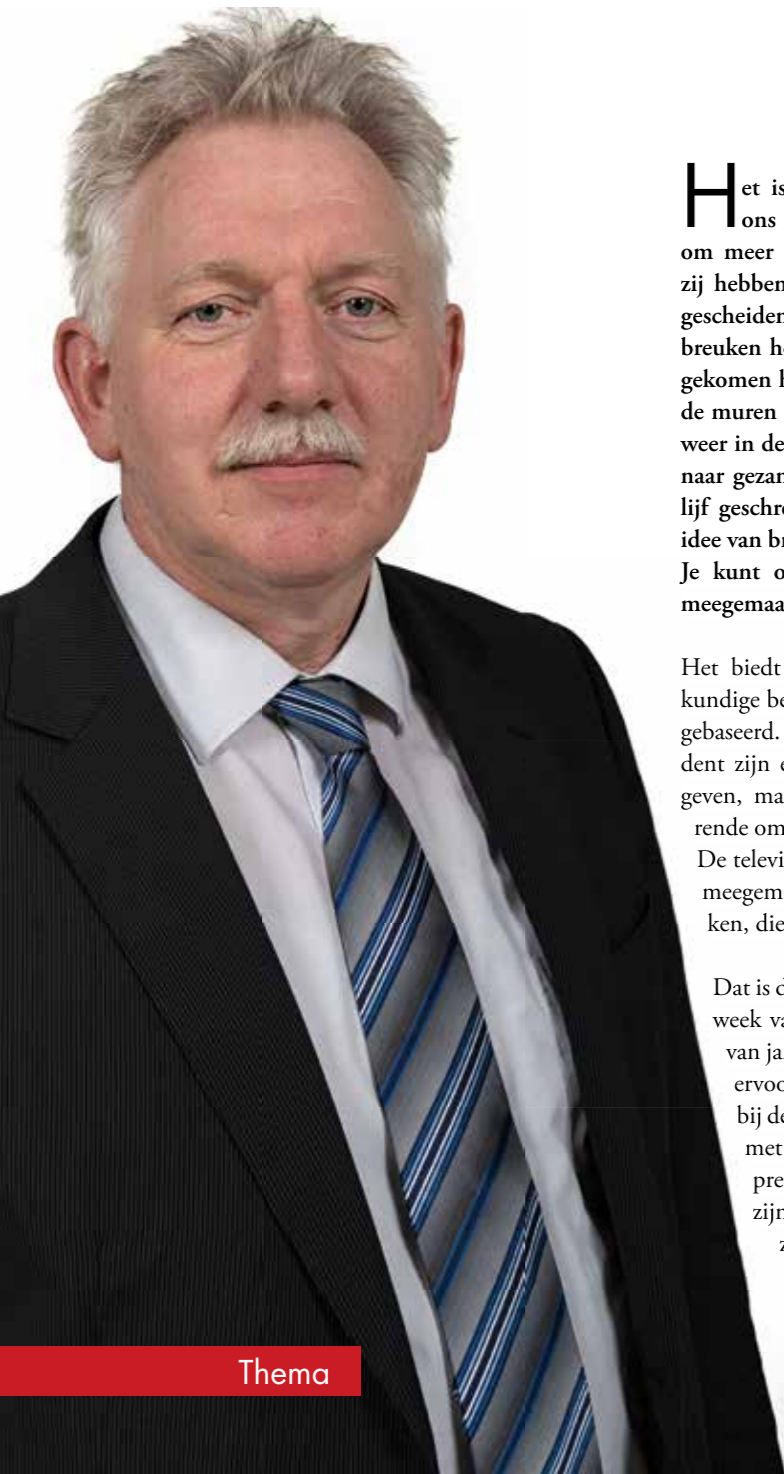
Verkeerd verbonden?**Column Frans Bossink**

Dat hoorde je mensen in het tijdperk van de vaste telefoon nog wel eens zeggen als ze het verkeerde nummer hadden gedraaid, ook al zat er toen al lang geen verbindende telefoniste meer tussen beller en gebelde. Maar ach, waarom zelf de verantwoordelijkheid op je nemen als je daar toch een ander mee kunt belasten?

Ik voel me de laatste tijd vaker verkeerd verbonden. Als ik na een vakantie in de rij voor het vliegtuig niet kan ontkomen aan seksistisch grappende landgenoten om me heen, denk ik: Wil ik wel naar huis? Of als ook mensen die mij dierbaar zijn zich wel heel onbarmhartig in de zwartepietendiscussie begeven, vraag ik me af: Horen wij bij elkaar? Ik voel afkeer en ik keer me af. En ik verbreek de verbinding. En doe hetzelfde als wat ik anderen verwijt... Wat God verbonden heeft, zal de mens niet scheiden. En dan bedoel ik niet het sacrament van het huwelijk, maar de samenleving waar

toe we geroepen zijn. 'There is no such thing as society,' zei Margaret Thatcher dertig jaar geleden. En ze begon met de afbraak ervan – zij niet alleen helaas. En dat loopt nu uit op Trump. Niet meer verbonden, alleen nog maar verkeerd. Ieder voor zich, en God...? En wij? Dat is een betere vraag. Kerk verbindt vanouds mensen uit alle lagen van de bevolking. Zou ze zich zo ook als oefenplaats voor gesprek over omstreden thema's kunnen profileren? In de oecumene hebben we toch al aardig geleerd hoe we heikle punten constructief kunnen bespreken. En zouden 'de andere wang' en 'heb je vijand lief' geen creatieve wegen kunnen wijzen om diegenen te ontmoeten met wie we ons verkeerd verbonden voelen? Kan kerk zo opnieuw sacrament van samenleven worden? Wij zijn toch die kerk! Als Jezus in Bethlehem geboren is, zegt de engel tegen de herders: 'Wees niet bang.' Het is hoog tijd dat we ons die woorden ter harte nemen. Wij, samen.

Wir schaffen das

Over de incarnatie van verzoening en eenheid

Klaas van der Kamp

Het is een gelukkig toeval dat de Duitsers ons komend jaar voorgaan in het gebed om meer eenheid tussen de kerken. Want juist zij hebben aan den lijve ervaren wat het is om gescheiden te zijn en dat het iets mag kosten als je breuken herstelt. In 1945 verdeeld uit de oorlog gekomen hebben de 'Ossies en 'Wessies' in 1989 de muren afgebroken om elkaar zonder paspoort weer in de ogen te kunnen kijken. Het verlangen naar gezamenlijkheid is hun als het ware op het lijf geschreven. Theologisch zeg je dan dat 'het idee van bruggen bouwen in hen is geïncarneerd'. Je kunt ook gewoon zeggen: 'Zij hebben het meegemaakt'.

Het biedt allerlei voordelen als je ervaringsdeskundige bent. Actualiteitenprogramma's zijn er op gebaseerd. Bij iedere aanslag of ander nieuwsincident zijn er wel deskundigen die een toelichting geven, maar daarbij wil iedere zichzelf respecterende omroep ook ooggetuigen in beeld brengen. De televisie weet dat mensen die iets zelf hebben meegemaakt een diepere laag kunnen aanspreken, die deskundigen niet kunnen raken.

Dat is dus precies wat ons te wachten staat in de week van gebed om eenheid in de derde week van januari. De Duitsers hebben het materiaal ervoor geschreven. Zij hebben zich aangemeld bij de Wereldraad van Kerken en het Vaticaan met een beroep op de Reformatie. 'Het is precies vijfhonderd jaar geleden dat Luther zijn stellingen naar buiten bracht', zeiden ze, 'en wij willen nu, zoveel eeuwen later, graag een gebaar van verzoening naar buiten brengen'. Deskundige historici

hebben ons inmiddels duidelijk gemaakt dat de monnik uit Wittenberg niet zelf de stellingen op de deur van de slotkapel heeft gespikeerd; zijn vrienden zouden daarvoor verantwoordelijk zijn. Kan zijn. Maar hoe het ook gebeurde, dát maakt de Duitsers nog geen ervaringsdeskundigen van de oecumene; hooguit werden ze slachtoffer van verdeeldheid. Maar dankzij de Wiedervereinigung van de twee Duitslanden in 1989 is het fenomeen van 'bruggen vinden' toch in hen – ik gebruik dan toch maar het theologische woord – geïncarneerd.

Incarnatie, ervaringsdeskundige zijn, is een sleutelwoord om het leven in alle diepte te verstaan. Ik zal er nog twee - volstrekt ongelijksoortige - voorbeelden van geven. Eerst het kerstfeest zelf. Kerst is het feest waarin God zijn goddelijke wereld ondergeschikt maakt aan zijn verlangen om een brug te slaan naar mensen. De incarnatie van Christus in een menselijk lichaam laat zien dat wat hem betreft eenheid iets mag kosten. Het kost hem zijn goddelijke waardigheid. Het kost hem zijn hemelse sferen. Hij levert het allemaal in om binnen de menselijke maat bereikbaar te zijn. Me dunkt: een prachtige opmaat voor een week van gebed om eenheid. Als je érgens kunt leren dat je de vraag 'wat kan jij voor mij doen?' mag omkeren in 'wat kan ik voor jou betekenen?', dan is het wel met het kerstfeest. God incarneert in een mensengedaante.

Een ander voorbeeld. Ik haal het uit mijn eigen werk als algemeen secretaris bij de Raad van Kerken. Ieder jaar lopen we met een groep Pabostudenten door Amersfoort. Als een pelgrimage gaat het van kerk naar moskee en van moskee naar synagoge. Meestal gaan we ook even bij de

Oud-Katholieke Kerk op 't Zand naar binnen. We vragen Louis Runhaar, de plaatselijke priester, om iets te vertellen van zijn kerkgebouw en -genootschap en van zijn eigen levensovertuiging. Louis kan dat goed. Hij vertelt van het 'mirakel van Amersfoort' en van het liturgisch centrum, hij laat de studenten aan de zalf ruiken die hij bij de zieken gebruikt, er gaat wierook rond. Als Louis een goede bui heeft, en dat heeft hij eigenlijk altijd wel, trekt hij een kazuifel aan en legt een stola om zijn schouders. Hij laat de studenten kijken, ruiken, horen, voelen; alle zintuigen hebben hetzelfde doel: het contact met God te verdiepen en te verinnerlijken. Studenten, dat merk ik wel, vinden het prachtig, zo'n vorm van holistisch onderwijs. Het is een eerste stap om zelf tot incarnatie van het gedachtegoed te komen.

Over enkele weken is er de week van gebed om eenheid. Ik beschouw het als een gelukkige greep dat de kerken het gebed als basis hebben genomen om tot meer eenheid te komen. Gebed is immers een activiteit, waarin je – nog voordat je God deelgenoot maakt van je verlangens en gevoelens – eerst in je eigen ziel te rade gaat en datgene

verwoordt wat je hoog zit. Pas als je je eigen zielenroerselen kent, kun je woorden voor je gebed kiezen. Bidden, zou je theologisch kunnen zeggen, impliceert dat de doelen waarvoor je bidt, geïncarneerd zijn in je leven. En dat doen die Duitsers ons goed voor. Ik herinner me uit mijn jeugd de manier waarop zij het weerbericht op de televisie brachten. Waar je bij Nederlandse zenders altijd keurig de grenzen bij Glane en Coevorden zag ingetekend, had de Duitse tv een kaart waar zo maar een hap uit Europa was afgebeeld. Je wist nooit precies waar de Bondsrepubliek eindigde en waar Oost-Duitsland begon. Dat deden ze bewust: ze geloofden in de hereniging van het gescheiden Duitsland. Ze gingen ervoor. En zie: *zo geschiedde het in die dagen, dat de dagen vervuld werden en het wonder zich realiseerde: Sie haben es geschafft.*

Klaas van der Kamp is algemeen secretaris van de Raad van Kerken in Nederland. Hij schrijft in 2017 ook mee aan 'de ene stap voor de andere', het nieuwe veertigdagenboekje van de Oud-Katholieke Kerk rond het onderwerp 'pelgrimage van vrede en gerechtigheid', het centrale thema van de Wereldraad van Kerken.

Van 15 tot 22 januari 2017 is de Week van Gebed om eenheid onder de christenen. Veel – ook oud-katholieke – kerken organiseren in deze week oecumenische vieringen. De gebedsweek zal in het teken staan van verzoening en terugblikken op 500 jaar Reformatie. Met de slogan 'Jouw hand, mijn glimlach' maken de initiatiefnemers, MissieNederland en de Raad van Kerken in Nederland, het thema concreet.

Bij het bureau van de Raad van Kerken is materiaal te bestellen: posters, gebedskaarten en boekjes met een liturgie, die gebruikt kan worden voor gezamenlijke vieringen. Stap voor stap volgt de tekst Paulus' woorden over de liefde van Christus die mensen drijft (2 Korintiërs 5:14-20). 'We bidden dat deze drijfveer de verdeeldheid overstijgt en christenen bijeen brengt'. Al het materiaal en meer informatie is te vinden op de website van de Raad van Kerken: www.raadvankerken.nl/?b=3954

Perfectionisme als hindernis

Overwin je oude angsten

Alexandra Gerny

Verbinding – het is nou niet direct een woord dat ik vaak gebruik. Het klinkt zo... zoetsappig. Maar in feite speelt het een grote rol in mijn werk als coach en teamcoach. Mensen komen bij mij omdat ze in hun werk een probleem ervaren. Vaak heeft dat te maken met stress, (dreigende) burn-out of allerlei samenwerkingsproblemen. Ik wil in dit artikel twee factoren nader bekijken die vaak bijdragen aan het ontstaan van stress: ‘het goed willen doen’ en perfectionisme. Beide zijn op interessante wijze vervlochten met verbinding.

Doe het goed!

Veel mensen willen hun werk en hun taken heel goed of zelfs perfect doen. Dat klinkt weliswaar lovenswaardig, maar het is vaak ook vragen om problemen. Perfectie is niet mogelijk – onder andere omdat men zeer verschillende meningen kan hebben over de vraag wanneer een taak perfect is afgerond. Perfectionistische mensen leven in constante frustratie, omdat ze hun doel nooit bereiken. Het kan namelijk altijd anders en dus misschien beter.

Angst voor afwijzing

Een bron van het ‘heel goed willen doen’ is vaak een oude angst voor afwijzing. Velen van ons hebben als kind geleerd of gehoopt dat wij meer liefde of waardering van onze ouders krijgen als we zoveel mogelijk goed doen (en daarmee bedoel ik niet per se schoolprestaties). Er is echter meestal

weinig samenhang tussen de twee; een ouder houdt niet minder van een kind als het stout of irritant is.. Omdat die koppeling ontbrak, bleef een blijk van waardering vaak uit, ook al deden wij nog zo ons best. Het werd niet gezien, wij voelden ons afgewezen. Als kind trek je daaruit de (onjuiste) conclusie: ‘Kennelijk heb ik het nog niet goed genoeg gedaan, de volgende keer doe ik het nóg beter’. Deze ervaring blijft zich herhalen, we doen steeds weer vol hoop ons best. En op zeker moment hoort dat ‘goed willen doen’ bij ons, zo sterk dat we, als we volwassen zijn, het nog steeds heel goed willen doen, zonder dat we ons nog ervan bewust zijn waar die behoefte vandaan komt en waarom het zo belangrijk voor ons is.

Dit kinderlijke idee leeft onbewust in velen van ons, en het beïnvloedt onze acties enorm. Een van de gevolgen heeft paradoxaal genoeg te maken met onze verbinding met de ander, die wij zo graag willen. De ander kan namelijk zeggen dat het goed genoeg is, maar geloven wij dat ook? Of blijft de innerlijke, kritische stem sterker? Vaak zal dat laatste het geval zijn, want wij zijn meer in verbinding met onze angst en onze schaamte dan met de ander. Wij blijven daarom kritisch tegenover onszelf, al heeft niemand er iets aan: jijzelf niet omdat je je slechter voelt, en ook de ander niet. Die heeft helemaal geen behoefte aan jouw perfectie, die heeft jou liever zoals je bent: goed genoeg.

‘Uit contact gaan’

Soms gebeurt er nog iets anders: Om niet afgewezen te worden, gaan we soms zelf ‘uit contact’, verbreken we de verbinding. Je bent er wel, maar je bent er niet. Dat doe je omdat je dan niet meer afgewezen kunt worden want je bent al weg. Dat ‘uit contact gaan’ kan op verschillende manieren, bijvoorbeeld door: heel beleefd te zijn, veel te praten, goed te zorgen voor de ander zonder te vragen of de ander dat ook wil of nodig heeft of door innerlijk ‘weg te gaan’. Al deze strategieën passen wij trouwens onbewust toe; we hebben het zelf vaak niet eens door.

Angst voor afwijzing in de groep

Iets soortgelijks kan zich ook in groepen voordoen: in het gezin, tussen vrienden, in de parochie of in de hele kerk. Wij willen die verbindingen, sterker nog, wij hebben ze nodig. Maar regelmatig speelt ook in deze groepen de angst voor afwijzing, de angst voor het verstoren van de harmonie, de angst dat de groep uiteen zou kunnen vallen of de angst dat wij uit de groep verstoten worden. Dit leeft in veel groepen en belemmert verbinding en daarmee echte samenwerking.

Wat te doen?

Zolang wij als individu en als groep niets doen aan onze angsten, zo lang zullen ze ons blijven bepalen. Er zit maar één ding op: de angst aangaan, onderzoeken wat er speelt, welke (oude) angsten eronder

zitten en manieren zoeken om ons hierdoor minder te laten bepalen. Ook in de groep, het gezin, de kerk kan het lonen om goed te kijken naar wat er aan de hand is, als de verbinding ontbreekt. Dat is niet makkelijk. Het vergt voldoende veiligheid om dat te kunnen doen, om dat te durven. Het vergt moed om emoties te uiten, zeker als ze negatief zijn, als we niet zo goed weten waar ze vandaan komen, als we er last van hebben. Het vergt kracht om de spanning te verdragen als we het niet eens zijn met elkaar. Maar we ontkomen er uiteindelijk niet aan, als we echte verbinding willen.

Wat als de verbinding er weer is?

Als het ons lukt om de eigen angsten onder ogen te zien en te begrijpen waar ze vandaan komen, hebben we al een heleboel bereikt. Als we het onderscheid kunnen maken tussen reële angsten van nu en oude angsten van vroeger die nu weer omhoog komen omdat een situatie ons daaraan doet denken, dan zijn we al weer vele stappen verder. Dan hoeft die angst ons minder in de weg te zitten. Dan kunnen we ook weer verbinding maken, omdat een eventuele afwijzing (die natuurlijk nog steeds kan voorkomen) veel minder bedreigend is geworden.

Als het lukt om als groep, als team, gezin of kerk onze negatieve emoties (angst, woede, afgunst, schaamte en meer) gezamenlijk onder ogen te zien, dan zullen we ontdekken dat we daar als groep best tegen kunnen, dat we heus niet uit elkaar vallen of verstoten worden. Sterker nog, we zullen zien dat de verbinding aan kracht wint, omdat het een verbinding wordt die veel minder van wat er speelt, negeert. Het vergt weliswaar iets van ons, maar we krijgen er veel voor terug: diepere verbinding en vrijheid.

Alexandra Gerny is coach en consultant in Amsterdam

De vredegroet

Verbinding oké, maar met wie?

Dick Schoon, bisschop van Haarlem

Het lijkt zo simpel. De vredegroet zoals die in de liturgie van de Oud-Katholieke Kerk in praktijk wordt gebracht, wordt door kerkgangers ervaren als een mooi teken van verbondenheid. Niet-regelmatige kerkgangers en gasten worden verrast door de hartelijke levendigheid, die de strenge regie van de liturgie doorbreekt. Na afloop van de kerkdienst laten ze je bij de koffie soms horen dat ze juist door de vredegroet het gevoel kregen opgenomen te zijn in de vierende gemeente. Dat is natuurlijk erg mooi, vooral als een kerk nieuwe leden wil binnenhalen. Maar is dat ook de bedoeling? Is de vredegroet ervoor bedoeld om mensen het gevoel te geven erbij te horen en zo ja, waarbij dan?

Van Misboek tot Kerkboek

Ik groeide op met het Misboek van 1960 en raakte er zodoende mee vertrouwd dat de vredegroet na het Onze Vader en vóór het Lam Gods door de priester werd gezongen. Ook werd hij omlijst door een aantal gebeden waarin een sterke nadruk werd gelegd op de gemeenschap met Christus en de daaruit voortvloeiende bevrijding van zonden en schuld. Van het uitwisselen van een handdruk of iets dergelijks door de kerkgangers was in die tijd geen sprake. Alle aandacht en concentratie was gericht op de communie, die al gauw volgde. Bij de invoering van de Tweede Misorde (1968) kwamen die gebeden te vervallen en bij de invoering van het huidige Kerkboek (1993) kreeg de vredegroet de plaats die ze tegenwoordig heeft: na de voorbeden en vóór de opdracht van de gaven. Inmiddels had ik tijdens de colleges liturgie van pastoor Cor Tol geleerd, dat die nieuwe plaats van de vredegroet terecht was. In de oude kerk had de vredegroet immers de overgang van de dienst van het woord naar die van de tafel gemarkeerd. De groet had een tweeledig doel: de niet-gedoopten, die niet aan de heilige maaltijd mochten deelnemen, kregen het signaal om te vertrekken en diegenen die wel zouden gaan deelnemen, groetten elkaar met de heilige kus alvorens naar het altaar te gaan, indachtig Matteus 5,23-24. Als ik zo mijn verschillende ervaringen met de vredegroet overzie, constateer ik allereerst hoezeer de liturgie in de Oud-Katholieke Kerk, die sommigen als traditioneel in de zin van ouderwets, statisch en daardoor achterhaald ervaren, in de relatief korte tijd van mijn leven veranderd is. Vervolgens zie ik ook dat dat verschil in de manier waarop de vredegroet door de tijd heen wordt gevierd, niet verhindert, dat het wezenlijke centraal blijft staan: de gemeenschap van de vierende gemeente met Christus en met elkaar.

Vrede van Christus

Die volgorde – eerst de gemeenschap met Christus en dan met elkaar – is naar mijn ervaring

belangrijk. De gemeenschap die wij in de eucharistie vieren, is een gemeenschap met de Heer die verzezen is, maar die wel eerst aan het kruis stierf. Ik merk, dat ik de gebeden uit het oude Misboek over de vergeving van zonden en schuld niet alleen niet vergeten ben, maar ze zelfs meer ben gaan waarderen: alleen omdat Christus met zijn sterven en verrijzen ook mij mijn zonden en schuld vergeeft en mij daarmee vrede brengt, kan ik die vrede ook aan anderen geven. Het is dus geen gemakkelijke of goedkope vrede die wij elkaar wensen, maar die veel moeilijkere vrede van Christus, die slechts door de dood heen het leven geeft. En dat brengt me terug bij mijn vragen uit het begin: Wat voor gemeenschap vormen wij als we elkaar de vrede van Christus toewensen? Durf je werkelijk de weg van de navolging van Christus te gaan en van alle macht af te zien om deel te krijgen aan de hemelse heerlijkheid? Als wij de vredegroet – of andere uitdrukkingen van ons geloof – als middel zien om nieuwe oud-katholieken te werven, proberen we dan toch niet stiekem macht uit te oefenen? En is zo'n uitoefening van macht niet altijd een manier om eigen onzekerheid te verbergen? Als iemand

probeert mij te bekeren, ben ik extra op mijn hoede. Niet dat ik diegene in diens onzekerheid niet te hulp zou willen komen, maar laten we dan gewoon over diens problemen praten zonder daar een religieus sausje over te gooien of de goddelijke liturgie voor te misbruiken.

Sjalom

Voor mij is de vredegroet dus nooit iets neutraals wat mij een goed gevoel geeft, integendeel zelfs. Het Hebreeuwse woord *sjalom* betekent allereerst 'onzorgdheid, rust' en het is het normale woord waarmee je iemand begroet: 'Vrede met jou!' Maar het werkwoord waarvan het afgeleid is, heeft ook de betekenis 'aanvullen, volledig maken' en vandaar zelfs 'vergeldden'. Uit deze schakering van betekenissen kun je opmaken dat het woord altijd met relaties te maken heeft. Iemand heeft ofervaart *sjalom*, als hij of zij niet door een vijand wordt opgejaagd, zoals de profeet Micha beschrijft (4,1-5 en 5,1-4). Als iemand echter wél in de benauwdheid leeft – en helaas is dat de gewone situatie in onze wereld – dan kun je voor zo iemand *sjalom* bereiken door gerechtigheid te doen, aan te vullen

wat hem ontbreekt en hem te bevrijden van zijn onderdrukker. De Bijbel staat vol met verhalen over Gods bevrijdende aanwezigheid in de geschiedenis van zijn volk. Telkens als Israël zijn roeping om de geboden in acht te nemen uit gemakzucht of ijdelheid vergeet, brengt het zichzelf in de problemen. En net zo vaak komt JHWH zijn volk tegemoet om door het optreden van een bevrijder *sjalom* te brengen.

In deze lijn hebben de volgelingen van Jezus van Nazaret zijn optreden als de bezegeling van deze weg van Gods heil gezien. Met zijn dood en opstanding heeft hij een *sjalom* bewerkstelligd, die geen macht ter wereld kan bieden. Die *sjalom* is het, die engelen in de kerstnacht bezingen, die hemel en aarde aan elkaar verbindt en die aan het einde der tijden als de vredesstad Jerusalem vanuit de hemel op aarde zal neerdalen. De vrede die wij elkaar bij de viering van de liturgie toewensen verbindt ons niet alleen met elkaar, maar met het geheel van Gods heilsdaden van oudsher tot aan de voltooiing van zijn schepping. Die vrede wens ik ons allen!

Liefde in tijden van verwarring

Of: Alle werkelijke leven is ontmoeting

Ida Overdijk

Thema

Na bijna zeventig jaar is de Interkerkelijke Omroep Nederland (IKON), die zendgemachtigde namens acht lidkerken was (zeven protestantse kerken en de Oud-Katholieke Kerk) dit jaar opgehouden zelfstandig te bestaan. Ze heeft nu onderdak gevonden bij de Evangelische Omroep. De EO heeft, naast haar eigen missie, de wettelijke taak op zich genomen om het protestantisme, waaronder ook de Oud-Katholieke Kerk gerekend wordt, te representeren. Als eindredacteur religie & cultuur geeft Ida Overdijk mede uitvoering aan deze taak. We leggen haar de vraag voor hoe levensbeschouwelijke programma's kunnen bijdragen aan verbondenheid in onze samenleving.

Tegenwicht

'Als je de mensen andere beelden laat zien, zijn ze misschien in staat hun geloof in het leven terug te winnen. Want nu zien ze alleen afschuwelijke beelden die angst oproepen.'

Deze uitspraak van de Duitse filmmaker Wim Wenders draag ik al met me mee vanaf de tijd dat ik als jonge theologe stage ging lopen bij de IKON. Wenders zegt hiermee niet dat we onze ogen moeten sluiten voor kwaad en verschrikkingen in de wereld. Wel dat we tegenwicht moeten bieden

door ons te engageren en hoopvol te zijn. Ondanks de barsten en scheuren in het menselijk bestaan wint juist de ervaring van schoonheid, goedheid en liefde aan betekenis in een gebroken wereld.

Terwijl ik dit schrijf wordt er hard gewerkt aan de docu-serie van De Nieuwe Wereld: *Liefde in tijden van verwarring*. In een tijd waarin angst het ritme van de samenleving bepaalt en ontheemding en eenzaamheid nooit ver weg zijn, is het verlangen naar liefde en verbondenheid misschien wel groter dan ooit. In zes episodes jagen we dit verlangen na – van eros tot amor mundi .

'Liefde is bij uitstek het middel om angst te overwinnen', vertelt de Brusselse filosoof en jongerenwerker Bleri Lleshi, die we portretteren in de hoofdstad van Europa en in Albanië, het land waar hij opgroeide. De serie is een ode aan de liefde als tegengif. Want met cynisme komen we er niet, zo laten sprankelende denkers en doeners, als onder meer schrijfster Margriet de Moor, psychiater Dirk De Wachter, actrice Funda Mijde en de befaamde kookboekenschrijfster Claudia Roden zien. Voor soefi Mahmood Khan Youskine en moderne mystica Miek Pot is God niet opgesloten in synagoge, kerk of moskee. Je kunt de Eeuwige vinden in het hart van een *true lover*. De zoektocht naar God gaat hand in hand met betrokkenheid op de medemens en de wereld.

De Grote Vragen

In onze levensbeschouwelijke programma's, zoals bijvoorbeeld De Nieuwe Wereld en Het Vermoeden, stellen we ons zowel expliciet als impliciet de vraag hoe de christelijke traditie bezielend, verbindend en relevant kan zijn. Daarbij komen de Grote Vragen aan bod: Waartoe zijn wij op aarde? In welke wereld willen we leven? Hoe moeten we omgaan met verschillen? Welke rol speelt religie daarbij? Wat is waar en goed? Hoe moeten we omgaan met kwaad en lijden? Wat mag ik hopen? Hoe moet ik handelen?

Eenduidige antwoorden op die Grote Vragen zijn niet meer te geven, maar elke tijd kent zijn eigen inspirerende antwoorden. Ook *Het Vermoeden* wil kijkers uitdagen tot het zoeken naar eigen antwoorden op de zinvragen en zo een virtuele gemeenschap vormen. Die queeste naar betekenis en zin is bij elke gast een andere. Niet alleen omdat onze biografieën van elkaar afwijken, ook onze Gods –en mensbeelden, onze hoop en vrees zijn vaak volstrekt verschillend en daarmee vreemd of spannend in de oren van een ander. En toch blijkt er – dwars door alle religieuze tradities heen – herkenning in wat ons beweegt en wat ons gaande houdt. *'Alle werkelijke leven is ontmoeting'*, schreef Martin Buber al. Opvallend is dat gesprekken met mensen uit andere religieuze tradities door kijkers vaak als eyeopeners worden beschouwd. Kennis van andere religies en het leggen van verbindingen zonder onderlinge verschillen te verdoezelen worden gewaardeerd. Vanuit oprechte nieuwsgierigheid en onder het aloude motto van de apostel Paulus: 'Onderzoekt alles en behoudt het goede', willen we bruggen bouwen tussen gelovigen uit allerlei tradities, spirituele nomaden en ongelovige Thomassen.

Religie

Natuurlijk komen we spannende uitdagingen tegen als programmamakers in een turbulente en seculiere samenleving. Te midden van religieus analfabetisme is het de uitdaging om kennis over te dragen, de christelijke traditie levend te houden en te vernieuwen. Maar je hoeft niet gelovig te zijn om in te zien dat religie wereldwijd een factor van betekenis is. Religie heeft de plaats ingenomen die politieke ideologieën in de twintigste eeuw hadden. Niet voor niets is de eenentwintigste eeuw uitgeroepen tot de eeuw van de religie. Daarom is kennis over religie zowel voor gelovigen als ongelovigen onontbeerlijk om elkaar en onze wereld te begrijpen. In onze programma's willen we daarom relevante vragen stellen: Wat kan religie betekenen

voor het maatschappelijk vertrouwen van mensen en voor hun politieke en maatschappelijke betrokkenheid? Welke waarden houden we hoog? Wanneer is er sprake van onwenselijke of bedreigende vormen van religieus gedrag?

Inherent aan religie is dat het verenigt, maar ook verdeelt. Dé uitdaging van de eenentwintigste eeuw voor alle religies is volgens Jonathan Sacks, voormalig opperrabbin van Groot-Brittannië, dan ook om een antwoord te formuleren op de paradoxale vraag of religie ons kan helpen goed om te gaan met verschillen, terwijl ze daaraan tegelijkertijd ook bijdraagt. Sacks deed in de IKON-serie

Grote denkers over de toekomst uit 2010 een dringend appel op ons en stelt voor dat we stoppen met denken in termen van de waarheid. We moeten juist beginnen met denken in relaties, in verbindingen, want vrede is een hogere waarde dan het claimen van het eigen gelijk. Religies moeten zich niet terugtrekken op het eigen erf, maar betrokken zijn op een gemeenschappelijk ideaal om zo een zegen voor de wereld te zijn.

Verbeeldingskracht

Op de drempel naar 2017 heeft deze oproep nog niets aan actualiteit ingeboet. Donald Trump wordt president van de Verenigde Staten en ook

in Europa tiert het populisme welig. Bij ons staan de verkiezingen voor de deur en moeten alle zeilen bijgezet worden om ervoor te zorgen dat de exploitanten van de angst en de haat niet zullen winnen. Onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is hoe we, ondanks alle culturele-en religieuze verschillen, kunnen bijdragen aan een samenleving waarin het goed leven is voor iedereen. De kerken vervullen hierbij een belangrijke rol. Zij zijn oefenplaatsen voor verbondenheid en zien het als hun opdracht om aan een inclusieve samenleving te werken. Want, om met Bonhoeffer te spreken, 'de kerk is alleen kerk als zij kerk is met en voor anderen'. Een kerk voor anderen in de eenentwintigste

Beelden uit het programma 'Liefde in Tijden van Verwarring'

eeuw is ook een kerk die zich met overtuiging in de wereldocumene begeeft, het gesprek en de samenwerking met de wereldreligies aangaat en netwerken bouwt met organisaties die op de bres staan voor gerechtigheid, duurzaamheid, vrede en menselijke waardigheid. Wat mij daarbij als programmamaker die leeft van de verbeelding, inspireert, is een uitspraak van Blaise Pascal:

De verbeelding bepaalt alles; zij creëert schoonheid, gerechtigheid en geluk, waar alles in het leven om draait.

Voor mij gaat het, net als voor Pascal, om de verbeeldingskracht van religie. Die verbeelding is voor

mij niet iets zweverigs of het tegenovergestelde van de werkelijkheid, maar een manier om die werkelijkheid te transformeren en te vernieuwen. Denk maar aan onze volksschrijver Gerard Reve: 'Dat Koninkrijk van U, weet U wel, wordt dat nog wat?'

Als dochter van een dominee en als theologe blijf ik natuurlijk een kleine missionaris. Wat mij ten diepste drijft is werken aan het goede leven voor allen en geloven in die messiaanse tijden. Want de samenleving is het huis dat we samen bouwen: joden, christenen, moslims, hindoes, boeddhisten en humanisten.

Liefde in tijden van verwarring is zien vanaf 20 november.

18 december: aflevering 5: Vriendschap & vrijheid NPO2 - 23.30 uur
25 december: aflevering 6: Liefde gaat door de maag NPO2 - 00.20 uur

De eerdere afleveringen zijn te zien op <http://www.npo.nl/uitzending-gemist>

Het Vermoeden met Mpho Tutu, anglicaans priester en dochter van Desmond, is te zien op 25 december om 10.30 uur

Ontmoetingen in het ziekenhuis

Bruggen slaan tussen 'binnen' en buiten'

Loes Berkhout

Een paar jaar geleden waren we met de seminaristen voor een retraite in het klooster van Zundert. Bij zo'n retraite proberen we met allerlei werkvormen onze spiritualiteit te verdiepen en onze visie op pastoraat en samen kerk zijn te bekijken vanuit verschillende perspectieven.

De opdracht was om (in stilte, en dat is nog best moeilijk voor ons als oud - en nieuw - katholieken) iets te schilderen, dat voor ons zelf symbool stond voor onze visie op pastoraat. Verschillende symbolen kwamen voorbij: van een weg, een regenboog tot brood en wijn. Ik moest meteen denken aan mijn werk als geestelijk verzorger in een universitair ziekenhuis. Pastoraat op het scherpst van de snede. Het beeld dat in me opkwam was dat van een brug. Het werd een schildering van een rotsachtig, piekig landschap. Met een brug. Een brug die een moeilijk begaanbare paadje verbond met een wat minder moeilijk begaanbaar pad aan de

andere kant. Het was het beeld waaraan ik moest denken toen de redactie van De Oud-Katholiek me vroeg iets te schrijven voor het nummer met het thema 'verbinding'. Of ik het geen oubollig thema vond? Nee, dat vond ik helemaal niet.

Bruggen slaan

Geestelijke verzorging in een universitair ziekenhuis ervaar ik voortdurend als het slaan van bruggen. Verbinding zoeken. Bijvoorbeeld verbinding tussen 'binnen' en 'buiten'. Zo probeer ik een brug te slaan tussen de mens die de patiënt was voor hij binnenkwam, en degene die ik in het bed aantref. Degene voor wie alle 'gewone' mechanismen, de 'gewone' zorg voor zichzelf, ineens niet meer zo gewoon zijn. Ook probeer ik vaak een brug te slaan tussen gezinnen en verpleging. De verpleging, die probeert haar werk te doen, en de familie, die het allerbeste wil voor de patiënt. Twee werelden, die niet altijd op elkaar aansluiten. Veel patiënten vertellen in onze gesprekken over hun geloof. Soms omdat ze boos zijn op God, zich afvragen waarom hen dit moet overkomen. Soms ervaren mensen juist grote steun van hun geloof. In veel gesprekken probeer ik samen met de patiënt de verbinding te zoeken tussen wat waardevol en inspirerend voor hem of haar was voor de opname en de situatie waarin hij of zij nu verkeert. Samen proberen we tastend te zoeken naar de verbinding die God, vaak via de medemens, met de patiënt maakt in deze periode van duisternis.

St. Maarten

Verbinding zoeken betekent in mijn werk bijvoorbeeld ook het samenwerken met collega's met andere levensovertuigingen. Een oecumenisch proces dat buiten het ziekenhuis nauwelijks mogelijk zou zijn. Zo organiseer ik samen met een moslim-collega al een aantal jaar aan het eind van oktober in het kinderziekenhuis 'het feest van het geven'. We kiezen deze periode, omdat ze valt tussen het islamitische offerfeest en het christelijke Sint-Maartensfeest. We hebben een vorm bedacht om de kinderen eens een keer niet de ontvanger van zorg te laten zijn, maar om ze via eigengebakken taart of koek en met zelfgeknutselde kaartjes mensen in het ziekenhuis te bedanken. De dokter, de favoriete verpleegkundige, de pedagogisch medewerker, de eigen ouders. Samen gebakken wordt er in het hele huis, in de speelzalen, maar ook in de afgesloten boxen waarin de heel kwetsbare kinderen verblijven. En uitgedeeld wordt er ook. Dit jaar door een optocht van kinderen, die door het ziekenhuis trok. Met infusen en sondes, met rolstoelen en bedden én met grote hoeveelheden baklava. Een feest waarmee we de kinderen iets ervan laten merken hoe fijn het is om met anderen te delen. Hoe je één met het geheel wordt en daarvoor belangrijk bent. Met of zonder beperkingen. En uiteraard wordt er aan de kinderen een verhaal verteld. Dit jaar over een weerbarstige, kille koning, die tot inkeer kwam na een ontmoeting met een oude gevangene. Met als thema: wie heeft

Kerstfeest in het Wilhelmina Kinderziekenhuis Utrecht

er nu het meest te geven? Dit feest leidt tot prachtige ontmoetingen. Ook tussen ouders, die elkaar normaliter niet of nauwelijks spreken. Zo zat er een islamitisch gezin, samen met een familie Jehova's getuigen, aan de baklava. Verbinding. Dat is wat we beogen te brengen.

Midwinterhoorn

Enige jaren geleden was er een patiënt in het ziekenhuis, die langdurig was begeleid door een collega. De patiënt was hier erg blij mee en wilde

daarvoor graag iets terug doen. Mijn collega en ik waren op dat moment bezig met het voorbereiden van het kerstfeest in het ziekenhuis. Meneer vertelde dat hij lid was van een groep midwinterhoornblazers: de Huttenpiepen. Midwinterhoorns werden vroeger in Twente gebruikt werden om van boerderij tot boerderij het nieuws van de geboorte van Christus door te geven. En hij stelde voor om zijn groep naar het ziekenhuis te halen. Op de dinsdag voor kerst, de avond waarop traditioneel het 'Open Kerstfeest' wordt gevierd, kwam de

groep. Ze stelde zich op in de vele hallen van het ziekenhuis en in het stiltecentrum. Voorafgaand aan de viering klonk van hal tot hal de oproep van de midwinterhoorns. Een ultieme verbinding tussen 'binnen' en 'buiten'. Het mysterie van de geboorte van Christus, verkondigd in het seculiere ziekenhuis. Onze patiënt heeft het niet meer mogen meemaken. Begin december was hij, thuis, gestorven.

Loes Berkhout is geestelijk verzorger in het UMCU

Constructieve Journalistiek

Verbindende berichtgeving

Dio van Maaren, Marieke Ridder

'Als je alleen naar het nieuws kijkt en je vormt op basis daarvan je wereldbeeld, dan weet je precies hoe de wereld niet in elkaar zit. Want de journalistiek richt zich meestal op een vrij cynische manier op problemen en negatieve gebeurtenissen en laat de vraag naar 'hoe iets dan wel zou moeten' liggen. Om een voorbeeld te geven, de vluchtelingenstroom afgelopen jaar, vanuit Syrië en Griekenland naar Nederland. Je kunt schrijven: 'Er is een oorlog en dat is heel erg en er komen mensen en die zijn heel zielig, want ze zijn slachtoffers en ze spoelen aan', óf je schrijft: 'het zijn baneninpikkers en testosteronbommen', zoals Wilders hen aanduidt. Het klopt allebei niet. Het is heel makkelijk om mensen op te delen in slachtoffers en daders, in helden en schurken en hen zo te *framen*.'

Thema

Dat zegt Yvonne van Doesum (1971). Ze was journaliste bij VARA, METRO en NOS, voordat ze les ging geven op de opleiding journalistiek van hogeschool Windesheim in Zwolle. Ze is ook lid van de redactie van 'De Oud-Katholiek'. We praten met haar over 'constructieve journalistiek', die een verbinding wil leggen tussen feiten, media en ontvanger en die tevens vraagt: 'Hoe nu verder?'.

Red: Er kwamen duizenden asielzoekers Nederland binnen. Hoe kan jouw constructieve journalistiek een rol spelen in het verbinden tussen de Nederlandse bevolking en die nieuw instromende mensen?

Ik zag op het nieuws een bericht over gestrande vluchtelingen op Lesbos en er werd gezegd: 'Het is er nog steeds een schrijnende toestand'. Ik kwam er net vandaan. En het klopte niet. Als je bedenkt dat er op dat eiland in één jaar tijd 600.000 vluchtelingen voorbij zijn gekomen, zonder dat er ook maar één iemand op de neus geslagen is, terwijl de Grieken zelf net een economische crisis hebben gehad, dan heb je het over een heel veerkrachtig volk. Zo kun je daar ook over berichten en zeggen: 'Wat kunnen wij daarvan leren?' Dan wordt het interessanter. Want hier lopen ze al te hoop als er 23 vluchtelingen ergens moeten worden ondergebracht. Ik chargeer even, maar 't klopt redelijk.

Red: En stel dat jij daar tussen zou staan met je notitieblokje of je camera?

Dan vraag je mensen wat er aan de hand is en wat hun persoonlijke situatie is. Maar ook: 'Wie heeft je in

jouw situatie geholpen en wat heb je zelf kunnen ondernemen?' Mensen aanspreken op hun eigen veerkracht. Dan komt er een ander verhaal. In Nederland staan tegenstanders van het asielbeleid boven op een tafel te schreeuwen, maar als je een portret maakt over hoe ze zich in hun in hun gezin gedragen en hoe ze proberen de eindjes aan elkaar te knopen, dan komt er toch een ander beeld naar boven. En door dat beide te laten zien laat je ook de dilemma's zien waar mensen soms mee zitten. Dan is er wellicht een mogelijkheid om mensen wel met elkaar in contact te brengen, met elkaar te verbinden.

Red: Metro en het NOS journaal, waar jij hebt gewerkt, grossieren toch juist in het verscherpen van tegenstellingen?

Ja. En ik vrees dat ik in de tijd dat ik daar werkte daar ook aan heb meegedaan. Het nieuws moest helder en liefst in één zin te vertellen zijn. Maar er zijn natuurlijk heel veel complexe problemen waarbij dat lastig gaat. Dus één zo'n zin is dan een versimpeling. En als je twee uitgesproken meningen aan het woord laat, dan worden er wel heel veel argumenten uitgewisseld, maar niemand schiet er iets mee op. Er wordt op televisie heel wat 'gediscuzeurd'. Je ziet echter meer en meer een behoefte aan een andere vorm van journalistiek, zowel onder mensen die het nieuws maken als onder degenen die het tot zich nemen. Grote mediabedrijven zien het ook en willen op een andere manier gaan berichten. Daar begin je nu de eerste vruchten van te zien. Niet cynisch. Wel kritisch. Toekomstgericht. Je ziet het bij de NOS en bij Noorderlicht en ook sterk bij 'De Correspondent'. Zij doen onderzoek en stellen vervolgens de 'wat nu'-vraag. Zij blijven niet bij het probleem hangen. Zij dagen mensen uit en zoeken initiatieven die alternatieven

bieden, ze laten mensen aan het woord die wat minder gebruikelijk zijn. Het Journaal is er ook mee bezig, maar dat is een enorm log apparaat, waarin het soms nog lastig is, vooral omdat het om eerstelijnsnieuws gaat.

Red: Nu mijn kant. Ik consumeer het nieuws. Wat is mijn rol in die constructieve journalistiek?

Het vraagt inderdaad ook iets van jou. Je wordt niet bediend als een soort all inclusive toerist, die passief achterover hangt en alleen maar gadeslaat. Het vraagt ook om beweging van de ontvanger. Het verschil is of je de televisie uitzet en gedeprimeerd naar bed gaat en denkt: 'Er komt niks meer van terecht', of dat je denkt: 'Dit vraagt om actie. Er moet nu wat aan gebeuren.'

Red: Jij leidt nieuwe journalisten op. Heb je het gevoel dat het tot hen doordringt?

We zijn als opleiding bezig ons hiermee te profileren. We voerden de discussie wanneer we dit in het curriculum zouden brengen. We hebben besloten om het gewoon vanaf dag één te doen en het niet als iets heel bijzonders te benoemen. En de grap is dat het bij studenten die nu binnenkomen, enorm veel energie losmaakt. Ze doen het intuïtief eigenlijk al. Soms hebben de studenten natuurlijk de neiging om aan één kant van het verhaal 'hun kamp op te slaan', dus je moet ze nog steeds leren kritisch te zijn. Maar je moet ook mee bewegen met die mooie nieuwsgierigheid die ze al hebben. Jonge mensen zijn nog niet cynisch!

Red: Journalisten worden niet zuur geboren, ze worden zuur gemaakt?

Nou ja, sommigen worden ook zuur geboren hoor. Maar die moeten gauw wat anders gaan doen.

Iedere ketter z'n letter:

Op weg naar een verbindende Bijbel?

Peter-Ben Smit

Op 17 november hield Peter-Ben Smit zijn oratie als hoogleraar contextuele bijbelinterpretatie op de Dom Helder Câmara leerstoel aan de Vrije Universiteit; zijn lezing, Wat de Bijbel echt betekent? over contextualiteit en een tekst over echtscheiding en mannelijkheid (Markus 10,1-9), is hier na te lezen: <http://dare.uvu.nl/handle/1871/54801>. Hij is ook lid van de commissie voor de begeleiding van de herziening van de Nieuwe Bijbelvertaling; naast zijn werk als hoogleraar aan de Vrije Universiteit is hij tevens bijzonder hoogleraar vanwege het Oud-Katholiek Seminarie aan de Universiteit Utrecht, assistent pastor in de parochie Amsterdam en deken van het bisdom Haarlem.

Op 31 oktober begon een jaar waarin de gedachtenis van de protestantse reformatie centraal staat. Daarin ligt een belangrijk accent op de Bijbel. In de 16de eeuw waren de Reformatoren, als erfgenamen van het humanisme, ervan overtuigd dat kerkelijke eenheid en vernieuwing door een terugkeer naar de Bijbel bevorderd konden worden. Over vernieuwing valt te twisten, maar dat juist het beroep op de Bijbel tot een enorme veelheid van elkaar uitsluitende interpretaties en daarmee samenhangende kerkscheuringen geleid heeft, dát staat als een paal boven water. Je kunt vijfhonderd jaar later afvragen of er niet ook manieren van Bijbel lezen zijn die verbinden in plaats van verdelen. 'Contextueel bijbellezen' is één van verschillende benaderingen die lezen in gemeenschap en voor gemeenschap benadrukt, en dan ook nog eens in verbondenheid met de maatschappelijke situatie waarin de Bijbel gelezen wordt. Hoe zit dit?

Context is zo vanzelfsprekend dat je het bijna zou vergeten. Dat is ook precies wat er gebeurt. Sterker nog, soms wordt er zelfs naar gestreefd om context als factor uit te sluiten. Het ideaal is dan objectief onderzoek te doen. Dat is een mooi ideaal, maar het is onvolledig. Zelfs het meest empirisch gerichte onderzoek – nog afgezien van de vraag of het herhaalbaar is – grondt uiteindelijk in een bepaalde nieuwsgierigheid en die stamt altijd uit een bepaalde context. Zonder context kun je nooit iets vragen of denken. Vragen en antwoorden zijn daarom altijd contextueel medebepaald. Wat zo voor zelfs het meeste 'harde' onderzoek geldt, geldt ook voor bijbellezen. Je kunt je eigen context nooit ontkennen. Een bijbellezer die dat wel doet, houdt zichzelf voor de gek. Je bent altijd deel van een context, of van meerdere contexten. Dat is zelfs nodig om te kunnen lezen – zonder kennis

van woorden of van een taal wordt het bijzonder lastig om een tekst te lezen of te proberen te begrijpen. Contextueel bijbellezen neemt deze factor als uitgangspunt en leest nadrukkelijk in verbondenheid met de context waarin gelezen wordt. Zo kun je er ook op een goede manier over gaan nadenken waarom je leest hoe je leest.

Gemeenschap

In je eentje kun je daar nauwelijks achter komen, er zijn anderen voor nodig. Door de uitwisseling van perspectieven kun je je van de eigen contextualiteit en die van de ander bewust worden en zien welk contextueel medebepaald perspectief welke aspecten van een tekst laat oplichten, welke vragen relevant laat worden, en welke antwoorden plausibel laat vinden. Juist vanwege de factor context gaat contextueel bijbellezen over lezen in gemeenschap,

meestal de gemeenschap van de kerk. Met die gemeenschap gaan er nog andere vormen van lezen met anderen meespelen dan wanneer het het lezen van een roman met een leesclub zou zijn. Een kerkelijke gemeenschap heeft altijd een context in het nu, maar ook een context in het verleden, en bevindt zich altijd in de context van Christus' aanwezigheid. Sterker nog, zulk bijbellezen gebeurt vaak in de overtuiging dat het Christus' aanwezigheid in de gemeenschap is, die die gemeenschap en ook een gemeenschappelijke praktijk als bijbellezen pas op een manier mogelijk maakt die ook de gemeenschap bevordert. De Bijbel verschuift dan wel van basis voor gemeenschap naar instrument tot gemeenschap.

Deze verbondenheid met zijn grond in Christus heet theologisch 'katholiciteit' en stamt als term uit de tweede eeuw (Ignatius van Antiochië; latere interpretaties van de term als 'wereldwijd,' 'algemeen,' 'universeel,' of zelfs 'christelijk' zijn in ieder opzicht secundair). De term 'katholiek,' letterlijk 'het geheel betreffend' beschrijft dat een gemeenschap deel heeft aan al het goede ('het geheel') dat Christus gebracht heeft. Alle kerken zullen vinden dat ze deze kwaliteit in hun leven kunnen herkennen, ook in hun manier van bijbellezen die met Christus verbindt en gemeenschap sticht. Als dat niet zo is, is er iets serieus mis.

Betekenis

Wat er dan bij het bijbellezen op deze manier, met aandacht voor de eigen context, respect voor die van de ander, en door Christus' aanwezigheid samengebracht en geïnspireerd tot het zoeken naar vormen voor die gemeenschap, open blijft is de precieze betekenis van de tekst. Dat kan frustrerend zijn, teksten hebben verschuivende betekenissen, het kan ook verrijkend zijn: teksten krijgen in diverse contexten steeds nieuwe, idealiter verbindende betekenissen. Dat zulke betekenissen kunnen schuren hoort erbij, verandering is inherent aan een gezonde gemeenschap, maar tegelijkertijd behoedt juist een bewustzijn van contextualiteit ervoor om het eigen standpunt al te snel tot een breekpunt met anderen te maken. Ook wanneer dit soms wel nodig kan zijn.

Verleden en heden

Een mooi voorbeeld van verschuivende betekenissen en het schuren ervan is te vinden in het 'kerstevangelie.' Toen een aantal jaren gelden de Nieuwe Bijbelvertaling gepresenteerd werd, was er oproer over een aantal vertaalkeuzes, één ervan betrof de vertaling van het Griekse $\varphi\alpha\tau\eta\eta$ in het Evangelie volgens Lukas 2,7 met 'voederbak' in plaats van het vertrouwde, klassieke 'kribbe.' Op tenminste twee manieren was hier een betekenis aan het verschuiven geraakt. Ten eerste was

de betekenis van het klassieke 'kribbe,' een term gebruikt sinds de Statenvertaling (1637). Zoals wel vaker gebeurd is met woorden en uitdrukkingen uit die vertaling zijn ze in het Nederlands klassiek geworden of hebben zelfs een typisch religieuze klank gekregen. Van een alledaags woord voor een ding waar dieren hooi uit eten werd 'kribbe' zo ook tot een heel bijzonder woord dat alleen maar 'de' kribbe aanduidt, het ding waarin Jezus gelegd is. Hier verschuift iets en je kunt je afvragen of dat zinnig is. De tweede verschuiving die er plaats vindt is in de Nieuwe Bijbelvertaling zelf, daar wordt met 'voederbak' vertaald; geen bijzonder heilig woord of een begrip dat aan een romantisch kerststalletje herinnert. Wel een woord dat de precaire situatie van Jozef, Maria en Jezus goed aangeeft – als je zo vertaalt, staan ze dicht bij een familie vluchtelingen dan bij een heilige familie in een kerststalletje.

Dit soort dingen ontdekken gaat alleen in gemeenschap en is ook nodig voor gemeenschap. Het gaat alleen door gemeenschap omdat je er vooral samen goed achter kunt komen wat woorden (in vertalingen en grondteksten) nu wel of niet betekenen in verleden en heden; het wijst op gemeenschap omdat zo de communicatie tussen de oude tekst en de lezer nu op gang gebracht kan worden en het lezen van de teksten en de uitwisseling erover samen kan brengen.

Kerstcake De ultieme verbinding...

Marieke Ridder

Tradities en overleveringen verbinden ons met elkaar en eerdere generaties. Geen cultuur, geen kerk en geen familie is denkbaar zonder. Ogenscheinlijk zijn tradities onveranderlijk maar zij hebben in hun vernieuwing meer weg van een zeekust: wat het niet houdt spoelt weg, wat aan komt waaien kan tot zeewering aangroeien.

Eten is met kerst een aantrekkelijke bijzaak vol tradities. Wat voor de een kalkoen is, is voor de ander een kerstcake: de verbinding tussen beslag, vulling en drank, tussen traditie en eigen invulling, tussen kerst van toen en nu. De kerstcake van moeder, die zo houdt van het strand. Zalig kerstfeest!

Benodigd:

100 gr. rozijnen
100 gr. krenten
25 gr. sukade (eventueel: klein gesneden rode/groene gekonfijte kersen en gedroogde abrikozen)
25 gr. klein gesneden sinaasappelsnippers
1,75 dl. rum
250 gr boter op kamertemperatuur.
300 gr. donkerbruine basterdsuiker
5 eieren
125 gr. bloem
125 gr. zelfrijzend bakmeel
35 gr. koekkruiden
mispunt zout.

Bak de cake één a twee dagen van te voren!

Vet een grote cakevorm in met boter en bestrooi deze met paneermeel. Verwarm de oven voor op 150 C. Boter met de suiker tot zalf mixen. Dan één voor één de eieren; wacht tot ze goed opgenomen zijn.

Meelsoorten zeven met de kruiden en erdoor spatelen.

Dan de geweekte vruchtjes met het vocht en het zout erdoor doen.

Vul de cakevorm.

Ongeveer 80 minuten bakken, controleer vanaf 70 minuten of een breinaald er droog uit komt. Laat de cake volledig afkoelen.

Maak glazuur door 250 gr. poedersuiker te mengen met een beetje water. Als het te dun wordt, wat poedersuiker erbij. Versieren met zilverkleurige pilletjes, puddingvruchtjes, chocolaatjes etc.

Officiële berichten

De Aartsbisschop van Utrecht heeft:

- met ingang van 1 oktober 2016 dhr. K.J. Visser opnieuw aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H.H. Jacobus en Augustinus te Den Haag, voor een periode van twee jaren. Met ingang van 1 november 2016 is eervol ontslag verleend aan dhr. R. van den Bos.
- met ingang van 1 oktober 2016 eervol ontslag verleend aan dhr. E.M.P.P. Verhey als lector van het Aartsbisdom Utrecht.
- met ingang van 1 december 2016 mw. I.J. van Maaren-Spruit eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H. Vitus te Hilversum. Per diezelfde datum is mw. M.A. Camphuis aangesteld als kerkmeester voor een periode van vier jaren.

De bisschop van Haarlem heeft:

- met ingang van 1 november 2016 dhr. G.J. van der Hulst eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H.H. Adelbertus en Engelmundus te IJmuiden.
- met ingang van 1 november 2016 dhr. R.J. de Rijk opnieuw benoemd tot lector van het Bisdom Haarlem, voor de periode van vier jaren.

Het Episcopaat heeft:

- met ingang van 1 november 2016 mw. N.M. Meijer-Nieuwenhuizen, de zeereerwaarde heer drs. R.W. Frede en de zeereerwaarde heer dr. R. Robinson benoemd tot leden van de Toetsingscommissie Kerkelijke zending, allen voor een periode van vier jaren.

*Namens het Collegiaal Bestuur,
M. Konings-Roobol, secretaris.*

Agenda

8 januari, Utrecht en Haarlem, 16.00 uur

Vespers en nieuwjaarsontmoetingen in de Ste. Gertrudis in Utrecht en de kathedraal in Haarlem.

Dit kon beter...

Aartsbisschop Joris Vercammen schrijft:

‘Prof. Peter-Ben Smit maakte mij erop attent dat er in mijn oproep die ik tijdens de synode 2015 deed (zie ‘De Achterkant’ van ‘De Oud-Katholiek’ nr. 2892, 4e alinea, 7e regel van boven) een onnauwkeurigheid was geslopen. Met dank aan hem, herhaal ik hier wat ik toen gezegd heb, maar in iets meer accurate bewoordingen. De tekst van de betreffende paragraaf had beter aldus kunnen luiden:

Het gaat om het samen opnieuw ontdekken van wat ik de oud-katholieke kleur van het christen-zijn noem. Het feit dat onze voorouders het moesten meemaken dat er in ons land twee katholieke kerken ontstonden, van elkaar gescheiden door een diepe kloof van groot onbegrip, heeft een betekenis. In de crisis die zij doorstonden zit voor ons een roeping verborgen. Dat is het punt. Die roeping is ons kompas op onze pelgrimage.’

Dit wordt anders...

Het Bisschoppelijk Bureau meldt: ‘In de brief, bijgesloten bij het vorige nummer van ‘De Oud-Katholiek’, waarin gevraagd werd om uw bijdrage aan het blad over te maken, is een oud bankrekeningnummer vermeld. Het nieuwe, juiste nummer is: **NL06ABNA0214190129** t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort. Wij verzoeken u vriendelijk dit nummer voortaan te hanteren. Uw overboekingen naar het oude nummer zijn goed aangekomen, waarvoor hartelijk dank, maar deze rekening wordt komend jaar opgegeven.’

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zeven keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Yvonne van Doesum, Robert Frede, Wilma Kramer, Inge van Maaren, Marieke Ridder, Louis Runhaar, Dio van Maaren.

Redactieadres

redactie@okkn.nl of:
Kamerlingh Onnesweg 167
1223 JE Hilversum

Vormgeving

Sync. Creatieve Producties, Hilversum

Productie

Nilsson, Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting: 10 januari 2017

De volgende Oud-Katholiek verschijnt eind februari 2017.

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek maar wilt u deze uitgave wel graag ontvangen? Voor € 25,- per jaar zenden wij u het blad graag toe. Een briefje met volledige adresgegevens kan naar: registratie De Oud-Katholiek, Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort. Of: info@okkn.nl
Giften welkom op: NL06ABNA0214190129 t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

Vorkant: Gekleefde kazemat aan de Diefdijk in Leerdam, Dio van Maaren p.8-9: Pexels-unsplash.com; p.17: www.kerstweblog.nl/ kerst-in-het-wilhelmina-kinderziekenhuis; p.4,5: Wilma Kramer; p.4,6,10-11,20: Dio van Maaren; p.13 Bettina Traas; p.12,14,15: EO TV; p.18-19: Pexels; p.20-21: Wikimedia Commons; p.24: Incurvatus; p.22: Marieke Ridder

DE ACHTERKANT

Verbinding? Ga toch weg. Vraag maar iemand anders en laat me met rust. Ik wil niet. Waarom zou ik? Wat interesseert het mij hoe een ander denkt of voelt? Het put me uit. Het zuigt me leeg. Ik ben liever alleen. Ik heb genoeg aan mezelf. Laat mij m'n eigen gang maar gaan. We kunnen elkaar toch met rust laten? Leven en laten leven. Ik wil geen gesprek. Ik wil niet luisteren. Ik wil niet praten. Trouwens: wat zou ik moeten zeggen? Ik weet niet wat ik moet doen. Ik voel me onhandig. Ik voel me ongemakkelijk. Ik vind het eng. Het doet me zeer...